

*Секція: Економіка та управління національним господарством:
формування національних моделей економічних систем*

*Милашко О. Г., к.е.н., доцент,
Одеський національний економічний університет
м. Одеса, Україна*

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ДИНАМІКИ ДОХОДІВ НЕКОМЕРЦІЙНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ УКРАЇНИ

Некомерційні організації, що обслуговують домогосподарства (НКОДГ), складають один з секторів економіки країни та створюються для досягнення соціальних, культурних, духовних, політичних цілей тощо. Одиницями НКОДХ є політичні партії, профспілкові організації, церкви, спортивні клуби та інші організації. Метою дослідження є визначення стану та інтенсивності розвитку показників діяльності даного сектора в Україні.

Міжнародний стандарт «Система національних рахунків 2008 р.» визначає місце і роль секторів в економіці країни [1]. Перш за все, система національних рахунків (СНР) виділяє дві узагальнені групи інституційних одиниць: юридичні особи та домашні господарства. До юридичних осіб належать корпорації, некомерційні організації та органи державного управління. Усі одиниці відрізняються метою створення, функціями, що вони виконують, джерелами доходів тощо.

Рахунки СНР складають та досліджують для п'яти секторів економіки, до яких, крім некомерційних організацій, що обслуговують домашні господарства, належать нефінансові й фінансові корпорації, сектор державного управління і домашні господарства. Саме секторний

аналіз виробництва, створення доходу, його розподілу й перерозподілу, вкладання коштів в активи має на меті оцінити місце та роль кожного з секторів у відтворювальних процесах крани.

Некомерційні організації (НКО), до яких і належить сектор НКОДГ, це юридичні особи, що створені для виробництва товарів і послуг без мети одержання прибутку [1]. Проте підприємства, які відносять до НКО, можуть належати і до інших секторів. Залежатиме це від двох умов: ринковим чи неринковим виробництвом займаються НКО, і, якщо вони займаються неринковим виробництвом, контролюються підприємства органами державного управління, чи ні.

Отже, якщо НКО займаються ринковим виробництвом, тобто надають іншим одиницям товари і послуги за економічно значущими цінами (торговельні палати, сільськогосподарські асоціації, науково-дослідні інститути тощо), їх відносять до нефінансових або фінансових корпорацій. До сектора державного управління належать НКО, які зайняті неринковим виробництвом, тобто надають іншим одиницям свою продукцію безкоштовно або за економічно незначущими цінами, та контролюються органами державного управління (державні школи, лікарні, виші тощо). У випадку, якщо некомерційні організації, які зайняті неринковим виробництвом, не контролюються сектором державного управління, вони створюють окремий сектор – некомерційні організації, які обслуговують домашні господарства.

Таким чином, сектор НКОДХ надає сектору домашніх господарств товари й послуги безкоштовно або за економічно незначущими цінами.

Методологічною базою визначення показників доходів НКОДГ є система національних рахунків. Для сектора будується повна послідовність рахунків, які містять характеристики діяльності сектора на всіх етапах відтворювального циклу [2].

У таблиці відображені показники доходів НКОДГ України за 2008-2014 рр. (макроекономічним процесам властива певна інерційність, тому інформація представлена тільки за парні роки).

Кінцевим результатом виробничої діяльності сектора є валова додана вартість. Саме валова додана вартість є джерелом доходів від виробничої діяльності сектора.

Таблиця

Динаміка показників доходів НКОДГ України, млн. грн.

Показник	2008 р.	2010 р.	2012 р.	2014 р.
Валова додана вартість	4146	4839	6428	6859
Валовий прибуток	1146	1213	897	693
Валове сальдо первинних доходів	1156	1217	963	1060
Валовий наявний дохід	7832	9328	9983	13328
Валовий скоригований наявний дохід	575	1106	757	455

Джерело: сформовано автором за [2]

Дані таблиці демонструють тенденцію до зростання валової доданої вартості протягом усього періоду: в середньому щорічно означена характеристика діяльності НКОДГ збільшувалася на 452,167 млн. грн.

Як було відмічено, валова додана вартість є джерелом утворення первинних доходів сектора від виробничої діяльності – валового прибутку. Він являє собою частину валової доданої вартості, яка залишилася після нарахування оплати праці найманим працівникам даного сектора та податків за відрахуванням субсидій на виробництво. В результаті того, що НКО створюються не з метою одержання прибутку, лєвова частина доданої вартості сектора належить оплаті праці, а питома вага валового прибутку складає у 2014 р. лише 10,1 % (для порівняння: питома вага валового прибутку нефінансових корпорацій у доданій вартості – 38,5 %).

Дані таблиці дають уявлення про тенденцію валового прибутку. Здебільшого він зменшується: за останні два роки валовий прибуток НКОДГ знизився на 22,7 %.

Наступним показником доходів сектора є валове сальдо первинних доходів. Воно враховує отриманий сектором дохід від власності (за відрахуванням відповідного переданого доходу). Можна спостерігати незначне відхилення даної характеристики результатів діяльності сектора від значень валового прибутку, за виключенням 2014 р. У цьому році за рахунок суттєвого зростання отриманих доходів від власності валове сальдо первинних доходів збільшилося порівняно з 2012 р. на 10,1 %.

У результаті подальшого перерозподілу доходів сектори економіки отримують валовий наявний дохід. Перерозподіл здійснюється через поточні трансферти. Саме до них належить основне джерело надходжень сектора – благодійні внески та пожертвування. Валовий наявний дохід сектора демонструє тенденцію до зростання. У 2014 р. він перевершує розмір валового сальдо первинних доходів у 12,6 разів.

Валовий наявний дохід НКОДГ є джерелом соціальних трансфертів у натурі, які сектор передає домашнім господарствам. Це – основна функція сектора. Частина, що залишається, валовий скоригований дохід, останніми роками суттєво зменшується і в 2014 р. складає лише 455 млн. грн.

Оцінювання формування й розподілу доходів НКОДГ має важливе значення для визначення місця сектора в економіці країни для формування макроекономічної політики та прийняття ефективних управлінських рішень.

Література:

1. Система национальных счетов 2008 г. [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://www.cisstat.com/rus/SNA2008Russian.pdf>.
2. Національні рахунки України за відповідні роки : статистичний бюлетень / Державний комітет статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: – <http://www.ukrstat.gov.ua>.